

צדק מאחה בשירות מבחן

האם זהו חלום באספמיה שמבצע עבירה ייפגש עם קורבנו? מסתבר שלא. תכירו את תוכנית גפ"ן (גישור פוגע נפגע) או תוכנית 'צדק מאחה' של שירות המבחן. בתוכנית זו הקורבן נפגש עם מי שפגע בו במטרה לגשר ולאפשר איחוי בין השניים. עו"ד אסף דוק מסביר את יתרונות התוכנית הן לקורבן והן למבצע העבירה, האם על פי מחקרים התכנית הוכיחה את יעילותה והאם ניתן לקיים את ההליך טרם הגשת כתב האישום.

'וגר זאב עם כבש' - תוכניות צדק מאחה בארץ ובעולם

בשלושת העשורים האחרונים קמו במדינות רבות בעולם כמו בארצות-הברית, אוסטרליה, ניו-זילנד ומספר מדינות באירופה, תוכניות המכונות: צדק מאחה. מטרתן של תוכניות אלה היא לאפשר תהליכי גישור בין מבצעי העבירה לקרבנותיהם. האם אנו נמצאים בנבואת אחרית הימים? הדבר כפשוטו נשמע אוטופי וכבר פועלות בארץ שתי תוכניות מספר שנים. הראשונה היא תכנית גישור בשירות המבחן לנוער ובין הנפגע לפוגע (תוכנית גפ"ן). השנייה היא תוכנית קד"מ - קבוצות דיון משפחתיות לנוער עובר חוק.

שירות המבחן לנוער עושה שימוש בהליך זה כהליך טיפולי ואין הדבר מהווה תחליף להעמדה לדיון. התיקים שיופנו להליך זה יהיו תיקי נוער בעבירות שבדרך-כלל לא חמורות בהן יש נפגע ופוגע. ההליך דורש מצד הנאשם לקחת אחריות מלאה על מעשיו ובכדי לאפשר את האיחוי בין הצדדים על כן, הדבר מתאפשר רק לאחר הגשת כתב האישום ולאחר הודאה של הנאשם בכתב האישום.

האם ניתן לקיים את ההליך טרם הגשת כתב האישום?

ניתן ליזום את הליך הצדק המאחה טרם הגשת כתב האישום, דבר שאף יכול למנוע את הגשתו. גם במקרים בהם הוגש כתב אישום ניתן ליזום את ההליך וכך להראות כי המעשה הנפשע בוצע באופן חד-פעמי על ידי אדם נורמטיבי. גם בשלבים מאוחרים בהליך המשפטי ניתן לפנות לגישור צדק מאחה.

איזו גישה עומדת מאחורי תוכנית צדק מאחה?

הגישה העומדת מאחורי הצדק המאחה רואה במעשה הפלילי פגיעה מהותית בקהילה הרחבה כמו גם בפוגע עצמו בנוסף לקורבן הישיר. המשפט הפלילי מתקיים לצד תכנית הצדק המאחה והוא מתמקד בענישה נוכח החוקים שהופרו. בנוסף אליו, הגישה מאמינה באיחוי הנזק שנגרם כתוצאה מהמעשה הפלילי על ידי דרכים מגוונות השמות לעצמן מטרה לפתור את הסכסוך והקרע שנוצרו בין העברייני לקורבן. הגישה מאמינה בתהליך הדדי בין שני הצדדים ומתן מענה לצרכיהם כתוצאה מביצוע העבירה.

האם תוכניות צדק מאחה הוכיחו עצמן כיעילות?

נתון משמעותי שנמצא בסקירת מחקרים שנעשו במהלך שלושים השנה האחרונות הצביע על העובדה כי שנה לאחר התכנית שיעור האלימות החוזרת (רצידיביזם) בקרב עברייני אלימות ירד בשלושים ושמונה אחוזים. עוד נמצא כי בקרב קורבנות עבירה שעברו תהליך משפטי החשש היה גבוה יותר מאשר קורבנות שנכחו בתכנית ונפגשו עם העברייני. בדרך-כלל נמצאה שביעות רצון בקרב הצדדים המגושרים שראו את ההליך כהוגן באופן משמעותי מאשר ההליך המשפטי.

מהם היתרונות למשתתפי התוכנית?

לפוגעים התכנית מאפשרת לקחת אחריות על ביצוע העבירה תוך הבנה כי למעשיהם השלכות כבירות על הנפגע ומאפשרת להם לפצות על כך. כמו כן, התכנית מאפשרת לפוגע להשתקם בחברה כמו גם לשקם את ערך העצמי שלו.

תכנית הצדק המאחה מאפשרת פורקן רגשי לנפגעים. במהלך המפגשים הנפגע מעלה שאלות, נותן ביטוי לכעסו ולאט לאט משתחרר מחרדות ומחשבות המציפות אותו ושנוצרו כתוצאה מביצוע העבירה. התכנית אם כן מאפשרת לנפגעי עבירה תהליך ריפוי ואיחוי של הפגיעה ומאפשרת לפוגע לפצות את הנפגע באופן ממשי.

מהם שלבי התוכנית?

בשלב הראשון יש לקבל הפניה מקצינת המבחן לגישור בין הצדדים - הפוגע והנפגע, כמו גם לאסוף חומרים הקשורים לעבירה. בשלב השני נערכים מפגשי הכנה באופן נפרד לכל צד. מטרת המפגשים היא לבדוק האם הצדדים מתאימים לתכנית ומתבצעת היערכות למפגש המשותף. בשלב השלישי מתקיימת דברות ישירה בין הפוגע לנפגע בנוכחות מגשר. המגשרים הם קציני מבחן שעברו הכשרה להנחות ולגשר בתכנית. הם מחויבים לניטרליות בעמדתם כלפי שני הצדדים בכדי לתת מקום לצרכיהם באופן שווה תוך מתן רגישות והבנה למצבו של הנפגע. המגשרים מחויבים לסודיות מוחלטת של המידע שהובא במפגשים והשימוש בו יהיה רק באישור הצדדים. במפגש מתנהל דיאלוג בין הנפגע והפוגע על מנת לברר אילו נושאים מטרידים את הנפגע ובכדי לאפשר לו לעבור תהליכי העצמה תוך התמודדות עם הפגיעה שחוהה. בשלב זה ניתנת לפוגע הזדמנות לקחת אחריות על מעשיו. לאחר מכן מתגבש הסכם הנוגע לאיחוי הפגיעות ולפיצוי הנזקים. בשלב הרביעי הגורם המנחה מקבל דיווח מהמגשר אודות תוצאת הגישור ומועבר אליו ההסכם שגובש בין שני הצדדים, במידה ויש. בהמשך מתבצע מעקב אחר ביצוע ההסכם עד תום ההתחייבויות המוזכרות בו במסגרת תסקיר שירות מבחן.

ליווי וייצוג משפטי לאורך התוכנית

הליך הצדק המאחה נועד לגשר בין הצדדים בעת ביצוע עבירה פלילית. על פי מחקרים ניכר שהדבר מוכיח את יעילותו ותורם הן לנפגע העבירה והן לפוגע. תכנית הצדק המאחה חלה בתיקי נוער, תיקים בעלי רגישות לאור הגילאים הצעירים של הנאשמים. בכדי להגיע לתוצאה טובה בהליך הצדק המאחה כדאי לפנות לשירותיו של עורך-דין פלילי. עורך-דין פלילי מקצועי ובעל ניסיון בתחום יידע לפעול ברגישות הרצויה ולהכין את הנער או הנערה להליך הגישור באופן מיטבי. פנייה לשירותיו של עורך דין מקצועי עשויה להוביל לתוצאה הטובה ביותר עבור הנאשם, הנפגע והקהילה. לייעוץ ראשוני בנושא ניתן ליצור עימנו קשר בטלפון **052-6885006** או להשאיר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.